

El Butlletí

234 juliol-agost-setembre del 2000

Unió Excursionista de Vic

Jordi Jordana

Doctor en veterinària i professor de genètica i millora animal de la Unitat de Genètica i Millora Animal del Departament de Patologia i de Producció Animal de la Facultat de Veterinària de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El Guarà Català

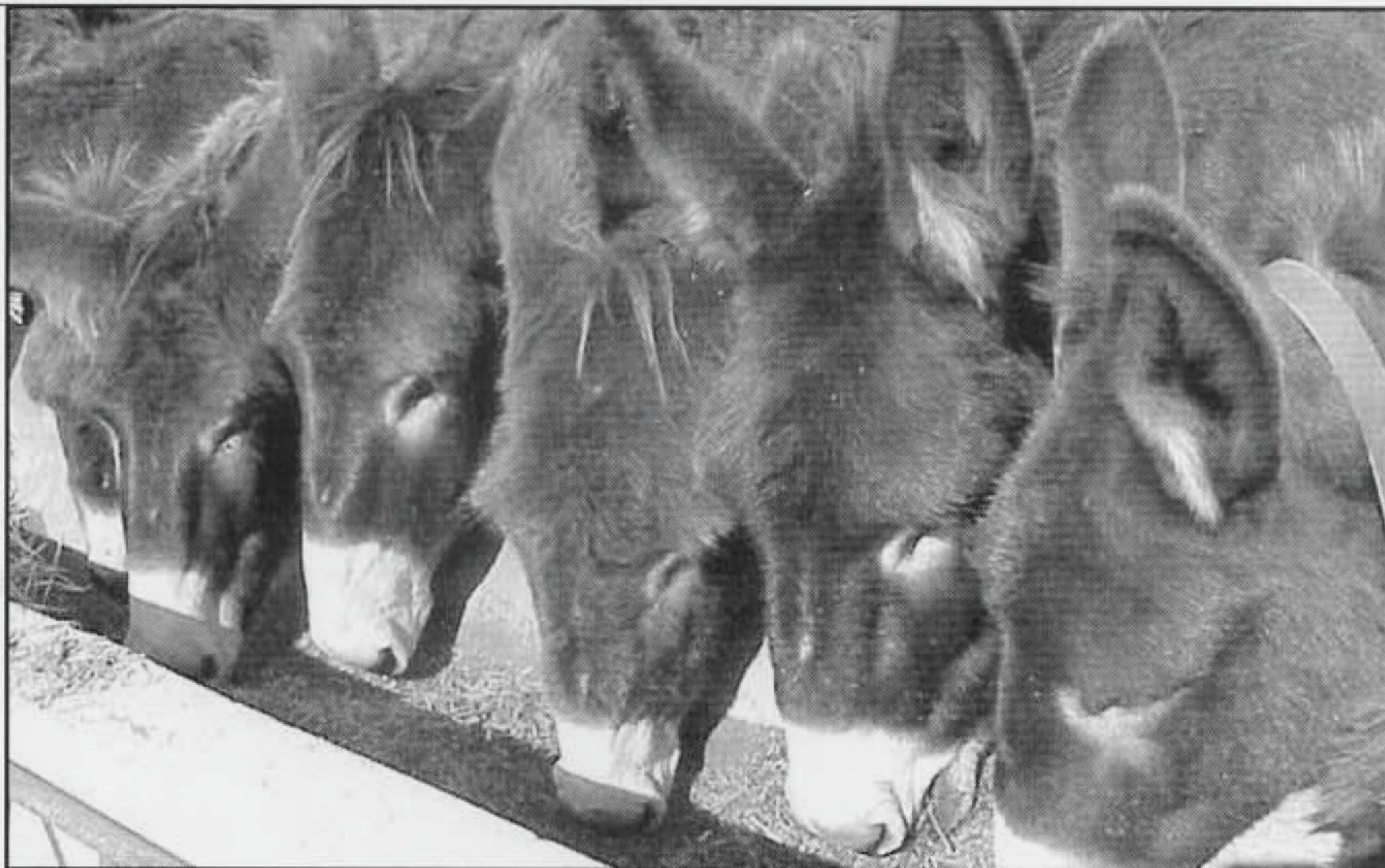

Ja fa un cert temps, l'Albert Baucells em va convidar a fer un escrit en el vostre Butlletí sobre aquesta raça autòctona, coneguda com Guarà Català i anomenada més formalment com Raça Asinina Catalana (RAC).

Com tots sabem, el cens actual d'aquests animals no és ni molt menys semblant al que existia a Catalunya a començaments de segle. La davallada ha sigut tan

important, que actualment aquesta població està catalogada en la base de dades de la FAO com a raça en imminent perill d'extinció. Informació al respecte la podem trobar en l'anomenat DAD-IS, Domestic Animal Diversity Information System (<http://www.fao.org/dad-is/>).

Rossell i Vilà (1921), Salvans (1947) i Romagosa (1959), descriuen diferents zones guaraneres en les províncies de Barcelona, Girona i

Lleida, que lògicament no es corresponen, en la seva totalitat, amb la distribució actual de la raça. Aquestes corresponien, principalment, a comarques o subcomarques Prepirenaiques i Pirenaiques, al voltant de les conques dels rius Segre, Ter i Cardener, àrees pertanyents a les comarques de l'Alt Empordà, Garrotxa, Cerdanya, Ripollès, Osona, Berguedà, Alt Urgell, Pallars Sobirà i Jussà, Segarra i Solsonès. Actualment hi ha uns 170 animals registrats i controlats de la raça, distribuïts majoritàriament per les comarques del Berguedà (principal nucli de la RAC), Pla de l'Estany, Garrotxa, Alt i Baix Empordà i Gironès, així com tres nuclis, relativament importants, en les províncies de

Sevilla, Toledo i Osca.

Fou sobretot, a les dècades dels 60 i dels 70 quan es produeix la gran davallada en el cens dels èquids, probablement degut a la intensa mecanització del camp que es comença a produir a Espanya durant aquells anys. Degut a la greu situació que travessava la raça, es creà l'any 1978 a Banyoles l'Associació del Foment de la Raça Asinina Catalana (AFRAC), per protegir, fomentar i millorar l'esmentada població. La seva tasca fou molt important per al devenir de la raça, però degut als problemes que comporta el maneig de poblacions petites, com és la raça que ens ocupa, respecte al control de la consanguinitat i els seus efectes associats; depressió consanguínia

dels caràcters quantitius, sobretot de l'àrea reproductiva, i davallada de la variabilitat genètica per la creixent homozigositat, es feia totalment imprescindible instaurar un Programa de Conservació per al manteniment dels recursos genètics d'aquesta raça.

Així fou com, a començaments de l'any 1995, es materialitzà aquest Programa de Conservació i Millora de la RAC, promogut i finançat pel DARP (Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca), en col·laboració amb l'AFRAC i la Facultat de Veterinària de Barcelona.

Seguint les pautes i recomanacions del Comitè d'Experts de la FAO per a poblacions petites en perill d'extinció, s'endegà el programa, el qual consta, de forma global, de 5 fases perfectament diferenciades:

- 1ª Fase: Descripció general de la població
- 2ª Fase: Caracterització de la raça
- 3ª Fase: Programa de Conservació Genètica "in situ"
- 4ª Fase: Programa de Conservació Genètica "ex situ"
- 5ª Fase: Programa de Millora Genètica

No entrarem aquí a comentar cadascuna d'aquestes fases ni els resultats obtinguts. Tota aquesta informació es pot trobar en els

diferents articles d'investigació i divulgació que s'han anat publicant durant aquests anys. Per a la gent més interessada en el tema, me'ls podeu demanar a aquesta adreça: Jordi.Jordana@uab.es. No obstant faré referència a dos articles divulgatius, de fàcil localització, que resumeixen en gran manera tota la tasca realitzada fins ara. Són dos treballs apareguts en la revista Catalunya Rural i Agrària, butlletí d'informació del DARP, en el número 42 de febrer del 98 (Programa de Conservació), i en el número 63 de gener del 2000 (resum dels resultats de la caracterització racial).

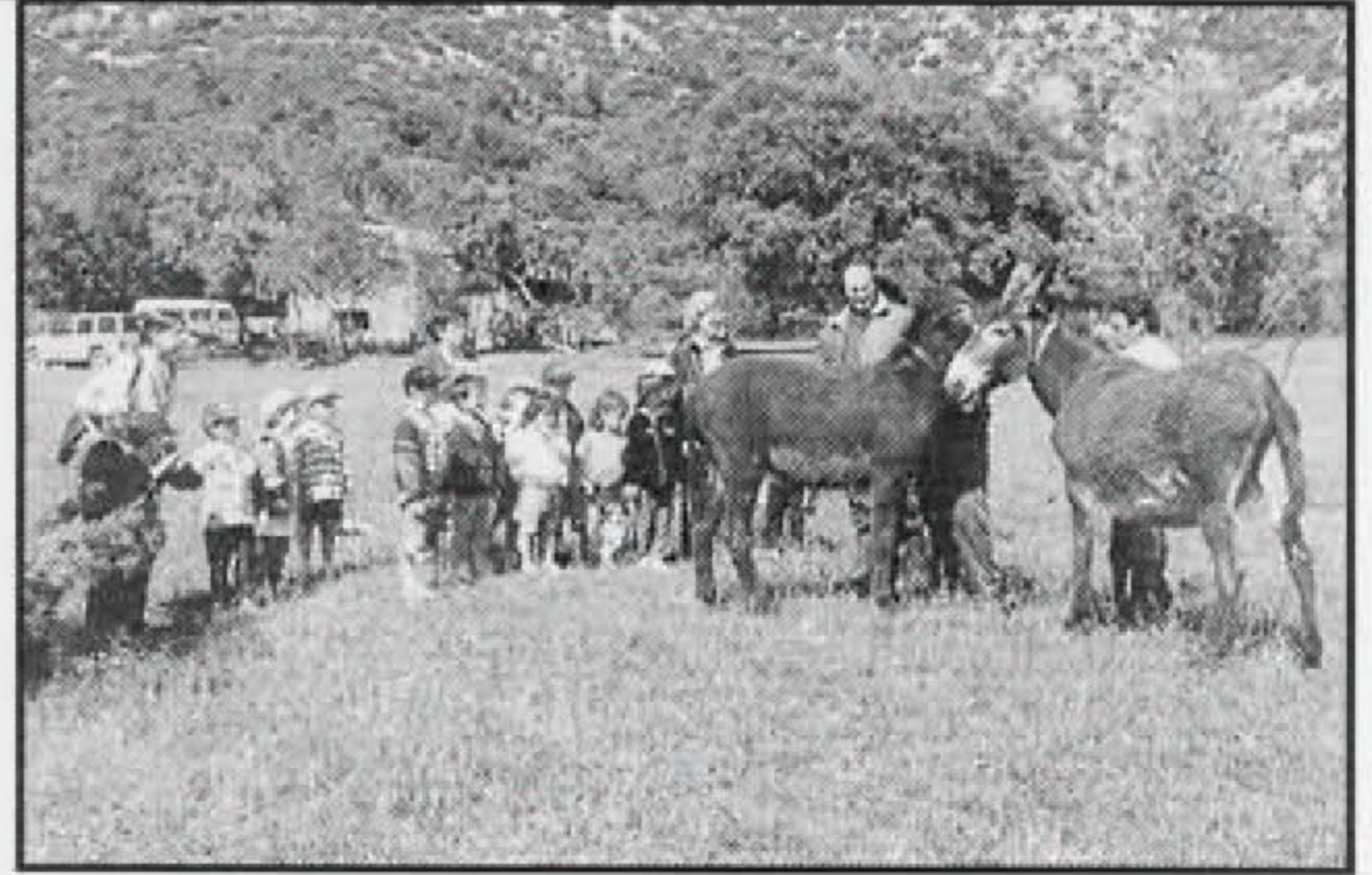
Només faré incidència en un dels resultats obtinguts, que ens demostra la gran importància que tenen els programes genètics de conservació, en les races o poblacions minoritàries com és la RAC, i tantes altres. En el seu dia ens vàrem proposar realitzar

reportatge

un estudi de simulació en la RAC, és a dir, intentar fer una predicció del que passaria en un futur més o menys llunyà, si no s'instaurés cap programa de conservació en aquesta població en perill d'extinció. A partir de la informació genealògica disponible, vàrem simular els esdeveniments que podrien ocórrer al llarg del temps, assumint les mateixes taxes i pautes reproductives i la mateixa política de cria que s'ha vingut practicant per part dels criadors en les darreres dècades. Els resultats obtinguts prediren que en un temps aproximat de 60 anys la població d'ase català s'extingiria.

Comentar, que actualment ens trobem en la tercera fase del programa, i que la informació generada s'està utilitzant per a recomanar als criadors els aparellaments més òptims a realitzar entre els individus de la població. Amb això mantindrem la màxima quantitat de diversitat genètica, amb el mínim increment de consanguinitat possible per generació.

Ja sabem que la importància socio-econòmica de l'ase català ha variat molt de la que podia tenir fins a meitat de segle. La pèrdua de l'aptitud treball per a les feines del camp i les forestals, el despoblament de certes zones i/o la manca de reemplaçament

dels ramaders vells, la disminució de la producció mulatera, etc., han fet que aquesta població, i l'espècie en general, hagin patit una forta regressió racial. Aquestes no són, actualment, activitats massa importants per a la raça, al menys a Catalunya, i no garanteixen l'interès de la seva cria i tinença per part dels possibles criadors i propietaris. Per tant hauríem d'ésser capaços, entre tots, d'intentar buscar-li alguna possible utilitat econòmica que ajudés al manteniment i millora de la raça.

Les raons de tipus històriques i culturals, la conservació d'aquests animals com a patrimoni genètic del país i com a història viva i paral·lela de les poblacions humanes, hauria d'ésser motiu suficient per garantir la seva supervivència, però això comportaria ser totalment dependents de possibles subvencions estatals, autonòmiques o de qualsevol altre tipus, que poden ser variables en el temps, i subjectes a les decisions político-econòmiques de

cada moment. Qui més pot contribuir al seu manteniment són els propis criadors, a través de l'associació de la raça (AFRAC), però lògicament s'ha de buscar un benefici econòmic que faci menys oneroses les despeses que aquests animals, i el programa de conservació, comporten. L'orientació cap a activitats de tipus lúdic, activitats de turisme rural (agroturisme), com element netejador de boscos per a la prevenció d'incendis forestals, i fins i tot com animal de companyia, en masies, bordes o torres, poden ser unes orientacions perfectament assumibles i realitzables en un futur no massa llunyà, que ajudarien, tal com hem dit, a preservar, físicament i de l'oblit, aquesta raça autòctona del nostre país.

La conservació dels recursos genètics dels animals domèstics és una preocupació creixent en tot el món, havent tingut el seu punt d'inflexió en la Conferència de Rio de Janeiro (Brasil) de l'any 1992, en quant a la necessitat d'imposar mesures per preservar les dramàtiques pèrdues de diversitat biològica que es venien i venen produint.

Respecte a les races asinines espanyoles, les diferents associacions de criadors ja han mostrat la seva preocupació i interès per endegar els

seus corresponents programes de conservació, de forma semblant al que es dur a terme en la RAC. Un primer pas per realitzar aquestes activitats, per a cadascuna de les races (Andaluza, Asno de las Encartaciones, Majorera, Mallorquina i Zamorano-Leonesa), va ésser la concessió d'un projecte d'investigació per part de la CICYT (Ministerio de Educación y Cultura) per a l'estudi i caracterització racial d'aquestes poblacions, treballs que es venen realitzant a la Unitat de Genètica i Millora Animal de la Facultat de Veterinària de Barcelona, des de l'any 99.